

KRANJ Z NEBOTICNIKA (FOTO: F. PERDAN)

Stran 5:

- MISLIL SEM, DA JE TO MOJ KONEC — V tej številki začenjamо objavljati spomine znanega padalca, starega člana jugoslovanske padalske reprezentance JANEZA BREZARJA. V prihodnjih številkah boste brali o njegovih napetih doživljajih v zraku.

Stran 7:

- PRESERNOVA PISARJA — piše Črtomir Zorec, nadaljevanje prihodnjič.
- RATECE NEKD AJ IN DANES

Stran 9:

- FILMSKI PORTRET IGRALKE AUDREY HEP-BURN

Stanovanja

Za prenekaterega človeka selja rastejo kot gobe po pri nas je stanovanje še dejšu, individualne stano-vedno problem številka 1: vanjske hišice povečujejo poleg hrane in oblike spa-da streha nad glavo že vse-skozi v človekovi zgodovini med tiste osnovne človeko-ve potrebe, brez katerih skorajda ni mogoče živeti. Od prvotnih, sila enostavnih bivališč, ki so se v posameznih geografskih okolijih zelo razlikovala, si je človek do danes zgradil moderna stanovanja z vsem udobjem, ki si ga je mogo-če zamisliti.

Po vojni smo pri nas zgradili že veliko stanovanj. Moderna stanovanjska na-

prav seveda ne vsi. Pred dnevi, ko smo se zadrževali v podjetju »Sava«, kako je pri njihli v Mostah in Žirovnicah, so s stanovanji za delavce. nas domačini opozorili na Sekretar nam je pojasnil, »stanovanja« (in to celo da imajo za vse delavce, družinska) v spodnjih, betonskih delih podrih barakov ob Jezu elektrarne v Jesenicah imajo v samskih Save. V teh barakah, ki so spodaj zidane, zgoraj leseni, so bila takrat, ko pa lesene, so bila takrat, ko so elektrarno gradili, skladilča. Zgornji, leseni del so potem podrl, v spodnje prostore pa so se že poleti 1962 vselili nekateri delavci gradbenega podjetja »Sava« Jesenice z družinami. Sobiče so tu zelo majhne, zelo Kakorkoli že — nemimo, vlažne, mrzle, skozi strop da naša družba ne bi smezamaka, če dežuje. Na 3. la dopustiti, da ljudje živijo strani objavljamo tri slike, jo v tako neprimernih sta-niki pa nam vsega ne morejo novanjih pogojih!

A. TRILER

Srečanje po devet-najstih letih

ENAJSTI APRIL je za preživele taborišnike nemškega koncentracijskega taborišča Buchenwald domač prav tako pomemben, če ne še bolj, kot so njihovi rojstni dnevi, zakaj tega dne so se sami osvobodili.

V počastitev tega dne se je minulo soboto in nedeljo v prostorih hotela Triglav na Bledu zbralo okrog štiri deset preživelih »Buchenvaldčanov« iz ljubljanskega kraja. Bil je to njihov devetnajsti rojstni dan. Tovariško srečanje je organizirala grupa Buchenwald pri ZZB NOV okraja Ljubljana. V času tega tovariškega srečanja so govorili predvsem o sredstvih za mnogično udeležbo na komemoraciji ob 20-letnici osvoboditve, ki bo prihodnje leto v Buchenwaldu. Zato so bili enotni v želji, da naj bi občinski, okrajni in republiški odbor ZZB NOV zagotovil sredstva, ki bi omogočila, da se jubilejne komemoracije udeleži čimveč preživelih. V zvezi s tem so poudarjali tudi potrebo za hitrejše zbiranje spominov in ostalih prispevkov za zbornik taborišča Buchenwald.

Enajstega aprila 1945 se je osvobodilo enajstvajset tisoč ljudi. Morda se zdi neverjetno govoriti o tem pri takšni množici ljudi, ki so pripadali vsem narodom Evrope in govorili več kot dvajset jezikov, za živopisano množico modernih sužnjev tretjega rajha, ki so bili neprehenoma v borbi za samohranitev in negotovosti za življenja. Vendar to ni bil čudež! Bilo je nekaj, kar jim je dajalo skupno osnovo, enotno voljo — bila je to antifašistična zavest. Prav ta pa je bila vzrok, da niso klonili, ko so po njihovih hrbitih padale gorjače, ko... Na tistih teh je v poslednjem slovesu na krute načine onemelo več kot 51.000 borcev za svobodo in političnih jetnikov vseh evropskih narodov, na tistih teh je zrasla pravilno pojmovana ideja skupnosti povezanih discipliniranih ljudi, ki so imeli skupno vodstvo — internacionalni komite, porazdeljen na posamezne narodne odseke.

Po nepopolnih podatkih živi vi na Gorenjskem 26 preživelih. »Buchenvaldčanov. Prihodnjič bomo prisluhuli njihovim spominom.

STANE SKRABAR

Ostanki zavezništva

Kaj vse je zastaralo po vojni

Malo je pisarn, kjer sedijo zavezniki še skupaj • Morda je čas že prerasel nekdanje oblike • Nekaj praznih sob v berlinskih gradovih, kjer so se zavezniki nekoč shajali.

ZVENI CUDNO, toda res je, da je berlinski grad Spandau, kjer so zaprti še trije vojni zločinci, obsojeni na nürnbergskem procesu, edino toričče, kjer še zavezništvo iz pretekle vojne ni odpravljeno. Pred vratim tega gradu se namreč še vedno zamenjujejo na straži ameriški, ruski, angleški in francoski vojaki. Dvajset let po vojni so zavezniki odnosi v mestu, kjer so vse štiri vojske velesil, omejeno na nekaj uradov.

Sodna palača

NA ROBU malega berlinskega parka stoji še danes stavba v klasičnem slogu, kjer je nekoč zasedalo berlinsko sodišče. To poslopje, ki so ga lani od zunaj in od znotraj prenovili, je bilo nekoč sedež četverne zaveznike uprave v Berlinu. Zdaj sta v prostorji palači ostala samo še dva zaveznika urad: medzavezniški urad za protiletalsko zaščito, ki je še popoln in v njem sedijo vsi štirje zavezniki in tako imenovana »Allied Travel Board«, neke vrste potovalni urad, iz katerega pa so izstupili Rusi.

Potovalni urad v zavezniki uradovi je postal kmalu po vojni v Berlinu je razpadlo zaradi osnovnega razloga, da so si zahodni in vzhodni zavezniki metalni polena pod noge kot so zahtevali tekoči politični cilji. Zadržali so tiste urade, kjer ni bilo hudihih notranjih nasprotij, ki bi bila v zvezi s političnimi razlikami in trenji.

Tudi potovalni urad, v katerem veditjo še tri zahodne sile, že nima več nobenega smisla. V zadnjih letih je število potnih dovoljenj, ki jih izdajo v tem uradu državljanom Vzhodne Nemčije vedno manjše. V prvih vojnih letih je prihajalo na urad za potovanja v zahodne države precej več ljudi. Do leta 1961 je namreč letnoško potna dovoljenja okoli 15.000 potnikov, v zadnjih treh letih pa število doseže komaj še 3.000 potnikov. V zahodne države potujejo po zaveznikom potnim dovoljenjem le redki umetniki, diplomati in športniki.

Zadnji ostanki zavezništva

OB VSEM, kar smo zapisali, so najbrž šteti dnevi tudi še zadnjim ostankom zavezništva. V zaveznikih krogih se vedno bolj odkrito govorji o nesmiselnosti vzdrževanja velikega števila straž in osebja v zaporu Spandau, kjer so za zapahi samo še trije vojni zločinci. Stroški za vzdrževanje te trdnjave

Ce ne bi bilo prestopnih let

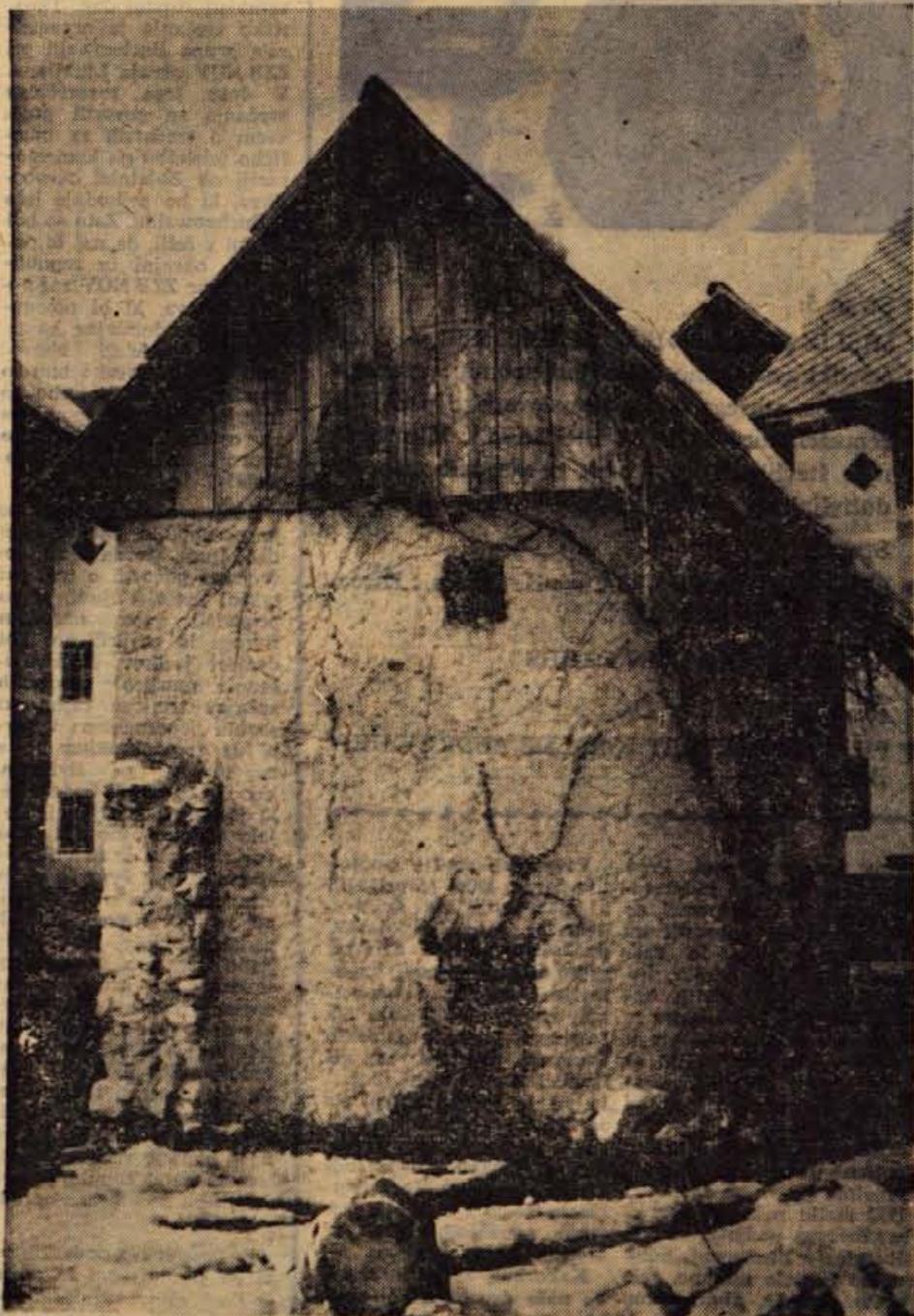
Svicarski znanstveniki so izračunali, da bi bili sedaj šele v januarju leta 1964, če ne bi bilo prestopnih let.

Bolje zaslubi, če ne dela

Pred sodiščem v Londonu se je moral zagovarjati nek delavec, ker ni hotel delati. Dokazal je, da je dobil od socialnega zavarovanja več kot pa če bi delal. Zaslabil je 9 funtov, podpore pa je dobival 9 funtov in 16 šilingov. Pri tem so mu odtrgali še obrok pri posojilu.

Previsoke cene

Sodišče v Glasgovu rešuje zanimiv primer zakona Horden. Pred nekaj meseci je namreč Elizabeth pričela zahtevati plačo za gospodinjska dela. Mož ji je plačeval, sedaj pa ji je poslal račun za hrano in stanovanje. Na sodišču sta vložila tožbo zaradi previsokih cen.

Zidana knišča v bohinjski Srednji vasi izvira iz začetka 17. stoletja in je ena najstarejših stavb v Bohinju — Foto: Franc Perdan

REKLÍ SO...

•Tistem, s katerim vas žena varja, se ne morete bolje maščevati kot da my jo povsem prepustite.«

S. G.,
francoski
komediograf

•So ženske, ki jih samo nevestoba druži s svojimi možmi.«

S. G.,
francoski
komediograf

•Bolj pametno je govoriti neumnosti kot streljati.«

W. Churchill,
britanski državnik

•V smehu je ključ, po katerem lahko spoznamo človeka.«

R. Guardini,
italijanski
filozof

•Ko bi bilo na svetu več komikov, bi bilo gotovo manj vojn.«

Fernadel,
francoski komik

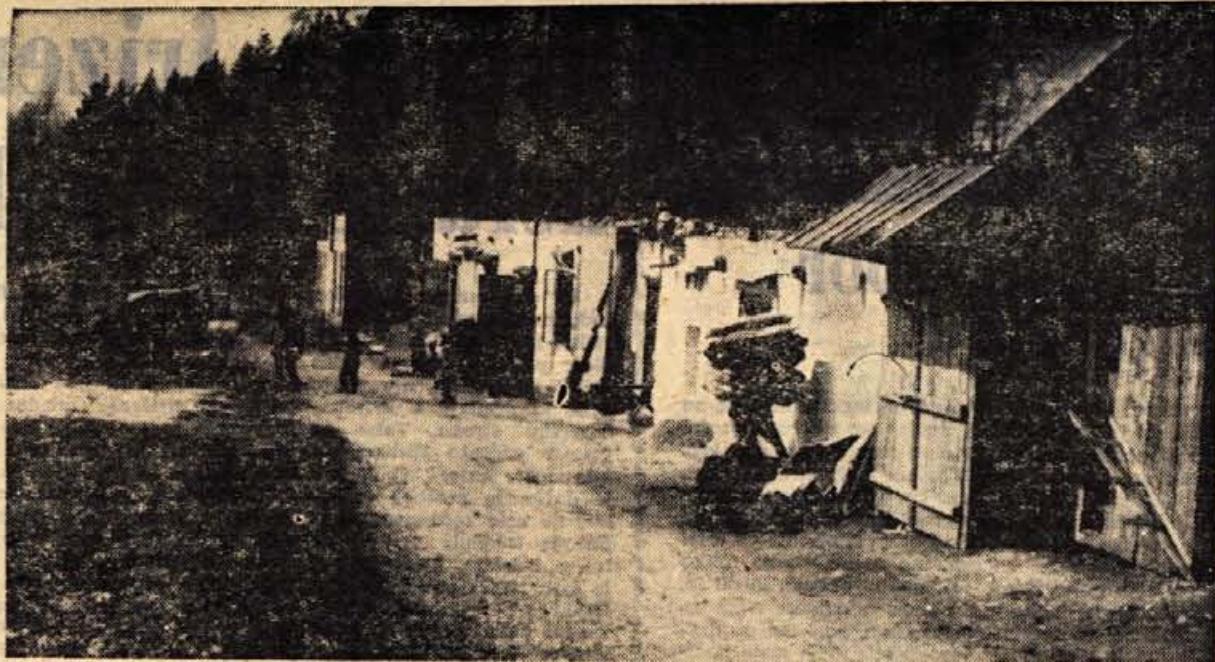
•Ljubimkanje je kakor smučanje — če je steza bolj strma, večja je možnost padca.«

H. K.,
avstrijski komik

•Zakon je kakor film, kjer mož piše scenarij in pripravlja majhne scene, žena pa skrbi za zvočne efekte.«

M. K.,
francoski filmski režiser

V Mostah, takoj za jezom elektrarne, so bile nekdaj tace — spodaj zidane, zgoraj lesene. Zgornji del so podrli, ko so končali gradnjo elektrarne, spodnji del pa je ostal (na sliki). V teh nekdanjih skladiščih živijo zdaj štiri družine in dva samica. Moški so zapošleni pri gradbenem podjetju SAVA Jesenice, žene in otroci pa so bili doma, ko smo jih ondan dopoldne obiskali. Iz svojih majhnih in vlažnih sobic (zid je iz betona) so znosili na sonce posteljino, da se malo prezrači ...

TUDI

V tejte razpadajoči leseni hiši, po domače Franconovi bajti in Virlohu št. 1 pri Škofji Loki, živijo štirje ljudje: dve stari ženski (ena je stara 70 let in še dela — šiva dekovne obleke, druga pa jih ima že 72, je slepa in nesposobna za delo) in 53 let star moški, zaposlen v Jelovici, z devetletnim sinom. Kdo je kriv za take stanovanjske razmere? Morda malomarnost teh ljudi samih, morda tudi ne... (Foto: F. Perdan)

v takih stanovanjih živijo ljudje

Zena delavca Cvetka Nikolića je povedala, da so se sem notri vSELLI že avgusta leta 1962. Skozi strop pozimi in ob deževjih močno curlja, razen tega pa je pozimi še zelo mraz. Gradbeno podjetje SAVA Jesenice ima za svoje delavce zagotovljena samska stanovanja, ne pa — za vse — družinskih (Foto: Triller)

Zena delavca Jusa Rekanovića nam je pokazala sobico velikosti 2 x 4 m, v kateri imata z možem in z dva meseca starim otrokom vse: spalnico, kuhinjo, dnevno sobo... Foto: A. Triller

Butalski zbor volivcev

Butalcem so zboleli za gripo občinski možje pa so sklenili, da si bodo tačas, dokler ne okrevajo, sami sklicevali zbole volivcev. Zato so naročili svojemu krojaču, da gre in namesto občinskih možopravi to reč.

Krojač pa so izbrali zato, ker je bil vajen stranke vsak ljubi dan vleči za nos in se jim pridrušati, da bo jutri narejeno, kar bi moralo biti že danes, če pa jutri iz tega ali onega vzroka slučajno ne bo, bo pa toliko bolj verjetno pojutrišnjem. Krojač ni obupal. Misli je, da mu bo enako lahko tudi na zboru volivcev tekla beseda. Pokimal je redkim poslušalcem, pogledal po dvorani in dejal: »Tovariši in tovarišice!« in je malo počakal, da mu v glavo pride koristna misel. Pa je še enkrat dejal »Tovariši!« in pokazal s prstom na moško plat poslušalcev. Koristna misel se ni marala prikazati od nikoder, pa je s prstom pomeril še na žensko stran in dejal: »Tovarišice!«

Potem je molčal, požiral sline in buljil dolni po dvorani.

Poslušalci so čakali, že so pričeli zehati in misliti češ, pa je res kot pravi tale zbor volivcev, prav tak dolgčas je.

Krojač na odru je zajel sapo: preklicana je ta reč — strankam se lahko izmišljaju ves dan, tukaj mi pa še za ped daleč ne gre jezik! Iznova se je zaletel in s povzdignjenim glasom dejal: »Tovariši in tovarišice!« in s prsti kazal na poslušalcev.

Ko pa so nekateri poslušalci začeli iz navade odhajati, se je raztgotil, udaril po mizi in zagrmel: »Tovariši in tovarišice, vi mislite, da je občina kriva, če je obleka zafušana! Toda nikoli ne pomislite, kakšno blago nam ljudje včasih prineso. Vi bi radi novo šolo, asfaltirano cesto, kulturni dom, boljši kruh, več mesa, cenejše mleko, novo trgovino, varstveno ustanovo, frizerja in kaj jaz vem, kaj še vse, toda vprašam vas, ali je mogoče iz enega metra stofa urezati moško obleko? Nak, še za hlače bo premalo! Prav tako je z občinskim proračunom, tovariši in tovarišice! Ne moreš ga raztegniti, kakor tudi štofa ne moreš. Nekateri predlagajo: pa ga kje malo pristrižite in fliko porabite drugje. Jaz vam pa pravim: ali boš hlačnico rezal, da boš zakral luknjo na rit? Drugi spet sitnarijo: zakaj občina pusti, da imajo podjetja in zadruge izgubo? Zakaj jim pravi čas na prste ne stopijo, na odgovornost poklicajo? Potem je nekdo še vprašal, zakaj smo v Butalah pločnike asfaltirali, za ceste v okoliški vasi pa asfaltani? Tako govorjenje, tovariši in tovarišice, je skrajno nazadnjaško in škodljivo. Krojač nihče ne vpraša, ali je vrnili vse flike. Kdor ima škarje v rokah, si bo prvi urezal največji kos!«

In je bil butalski krojač vesel, da je tako gladko odgovoril volivcem.

Homana sa poštihal

U Lok imama use sorte paj-hmal perdrnužl ſe ceu kap ta dež pa kar tam ustaneta pa zlne (nej m to na stejeja za krabkih piač. Tak de dons uli-bdo; prozaprou ſa to lokali). kat vidš kar ta velke kozarce Kar se tega tiče, i blo en eajt ruma pa konjaka pa drugih dober, pol mal slab, zdej ſe podobnih piač. Seveda ſe pa spet obrnil mal na boli. zraun ſe torte jeja, pa koſe Med tem pajznam, k jib ma-pie pa tak naprej.

Zuni nad uratm j pa z gro-te. Po domač b mu lahk rekl, mozanškm, že mal obilesanm de ni ne teč ne meš. To j črkam napisn »SLAŠČIČAR-pajz per Homany. Prozaprou NA«. To se prau de lahk blo zla hlet tam, posebn od usak mulc not pride pa nar-začetka. Torte s labk jedu, či kar če. Tak se ulikat nardi, pa sladoled, pa koſe piu, pa de j Homan pouhn ldi, po ta če s z drušna not persu, tud bolm mularije, pijeja pa obna-kešna pametna pa nucna reku. Žaja se pa glih tak ket u štar-Pol ta pa počas začel ta krab-rij. Se zastop, de prouzaprou ke piač b koſetu točt. Taperu nisa u štarji, se nad uratm pi-sa rum, pa ſe tist le ta mejh-je »SLAŠČIČARNA«. Pa ſe ne štamperle, k jum prama za neki j Homan zla perložn finzra. Pron hmal se j pa to Za radni zastaut. En koſe pa tak rezpasl, de ſe i rumu kar mal počakaš da pride, če i pa

Brivsko-frizerske usluge in upokojenci

V opleševanju človeškega Ob tej priliki smo načeli rodu imajo brivci in frizerji pogovor o tem, da cene frizervil in pomemben delež. Sicer pa tudi tisti, ki niso v skladu z načelom »plačilo po vloženem trudu, kajti ista cena velja za striženje mladega trdolasega fanti kot za uboga gega plesca, ki ima nekaj manu edino še za ušesi. Ta je davkarja pošteno ostrigla. Se celo računovodje, ki jim je zaupana naloga, da točno beležijo, kako in kaj je med letom poslovano podjetje, se včasih lotijo frizerskega posla in »sfrižirajo-

nas srečal, bi rekeli: »No, te le ſo pa pošteno ostrigli!«

Ko sem pomisliš na to dejstvo, sem se nehote ugriznil v ustnico. V ogledalu pred menoj sem zagledal ta ugriz in se ustrašil, kajti lahko bi žens kaj posumila, saj veste, kako je z ženskami. S strahom sem šel domov in takoj pričel mencati: »Ne vem, kako je to mogoče, da sem se ugriznil v ustnico?« Ona pa nato: »Zato, ker že dolgo nis jedel mesa!« »Jaz pa sem se že bal, da boš mislila, da da punca!« In veste, kaj mi me je ugriznila kakšna mla-je nato odgovorila ona? »Ni-kar ne bodi domišljaj, de-dec star!«

Vse to se je zgodilo na dan pred podražitvijo brivsko-frizerskih uslug.

Lipe

Brivce in frizer te naredita za deset ali več let mlajšega. Pred leti so v frizerski delavnici, ali kakor se bolj imenito sliši »v salonu«, zlasti mlajši fantje dobili naravne kodre, narejene na umeten način. No, mi, ki se pristevamo k tistem sloju oziroma generaciji, ki dela družbi same skrbi, nevšečnosti in sive lase, trdeč, da ne moremo s počojnino živeti, umreti si pa tudi ne upamo, ker bi to pomenilo za svoje preobčutno breme, nismo več takih »popadkov«, da bi si želeli »dauvervelne«, temveč jo le enkrat mesečno zavijemo k brivcu oziroma frizerju. V minulem tednu mi je prišlo na uho, da se bodo z vedno bolj rastičim standardom zvišale tudi cene naših »brivsko-frizerskih salonov«. Takoj sem stopil do Tarnoslava in ga o tem obvestil. Nato sva stopila do vseh upokojencev moškega spola na našem terenu, tako da se nas je zbral lepo število in smo korporativno odkorakali k našemu frizerju. Brivca namreč ne potrebujemo, ker se glede na najstrožji režim štednje sami lastnorocno brijem. Imeli smo srečo, ker je mojster ravnokar ostrigel zadnjega kosmatince.

Tržni sunek

Ce verjamete al' pa ne, do slabše kvalitete. V nekaterih predkratkih sem mislil, da imamo samo potresne sunke — zadnjic sem pa čital, da pa imamo lahko tudi tržno-inspektorske sunke. Da so ti sunki zelo močni skelepam po tem, ker je sedem mesecov v Ljubljani na mah vrglo iz mesnic za zapah, in to samo zaradi tega, ker niso spoštovali sedme zapovedi »Ne kradis«, temveč so se le menjali pregorova: »Kar je tvoje je moje, kar je moje pa tebe n'č ne briga.« Kar verjeti ne morem, da so bili omenjeni mesarji mesa že tako siti, da so rajši v svojih službenih cekarjih in aktovkah nosili domov namesto mesa — denar. Tega so doma sortirali po načinu: nekaj podjetju — preostalo meni. Upam, da jim bo sedaj zaradi takega poslovanja in presitosti v domu oddih teknih enolončni obed — ričet. Ce bi bili taki tržni sunki večkrat v tednu, potem sem prepričan, da bi funkcionalne vse registrske bla-gajne, izginili bi vsi duplikati, ključi blagajn in bi se celotno poslovanje zopet vrnilo na star glajz — na glajz festi. Fanti ſe tepeja pa s kitaro mlatja, pa ſe kešnmy ro-zlomja. Konc j sevede pol na sodnji, po j pa jok pa na stok.

Ko že toliko pišem o mesarjih, moram povedati, da tudi v našem kraju po zadnjih novicah ni funkcionalna mesarska poštenost, kajti Homana poštihal. Zdej j zid tudi naše mesarsko podjetje čist lep. Neč več ſe na vid, de ſe je zahajljalo pri besedi b kein čik s stropa dol visu. cah »Pošteno poslovanje«, ka-neč fleku od ruma pa od ko-kor se je zvedelo, so si po-feta ni na zidu. To se prau, samezniki pridobiti protipravde se use lahk od začetka no premoženjsko korist, dela-začne. Bel gušn baja mogli li poneverbe, nevestno poslovali itd. Večjim potrošnikom kakor npr. gostinskim obra-tom, so dostavljali meso

Da bosta v bodoči potrošnik in pa tržni inšpektor ſe bolj budna nad celotnim poslovanjem v našem kraju, sem povedal za zaključek ſe eno mesarsko:

Mesarski pomočnik je za hrbitom svojega mojstra pro-dajal kosti in si tako priskrbel postranski zasluzek.

Mojster pa je to nekoč opazil in ga napodil.

Cez nekaj dni se je pomočnik vrnil.

»Mojster,« je dejal, »ali mi lahko daste spričevalo?«

Mojster je skoro pobesnel: »Kaj, najprej me okradeš, potem pa hočeš ſe spričevalo? Kaj pa naj napišem vani?«

»No, napišite pač: bil je pošten do kosti.«

GREGA

Mislil sem,

da je to moj konec

Tri kot večnost dolge sekunde

1. nadaljevanje

Janezek, droban in vedno kuštravih svetlih las ter sinje plavih oči, se prav v ničemer ni ločil od fantalinov, ki so se takrat klatili po Hujah pri Kranju. Rad se je pretepal in raval z vrstniki, rad je jezik domače in še ráje ponagajal sosedom. Tak je bil in tak je doraščal.

In kdo je bil ta kuštravi, plavolasi deček, po imenu Janez. Govorimo o Janezu BREZARJU, stalnemu članu državne padalske reprezentance, nosilcu dveh svetovnih in osmih državnih rekordov v padalskih skokih, poleg tega pa ovratnik njegove najlepše obleke krasi padalska diamantna »C« značka.

Tak je postal naš Janezek, ki se je rodil 28. 6. 1937 v Kranju in od takrat pa do danes postal vzor kranjskega Janeza prenekateremu Jugoslovanu.

Le kako ga je pot zanesla med tako imenovane »kamikaze«, junake neba?

Precej dolga storija, pravi Janez! Pa mu za hip prepustimo besedo:

»Bil je lep majski dan, ko smo že vsi naveličani pouka sedeli v razredu in s svojimi mislimi gotovo nismo sledili v tem letnem času tako »neumnemu« opravilu, kot je pouk. Nenadoma je monotonost in tišino v razredu premotilo hrupno bobnenje letalskih motorjev nekje visoko v zraku nad Šolskim poslopjem. Kradoma so se vsa očesa ozrla proti oknu in pogledi so mrzlično iskali letalo, ki nas je premojilo. Naše bistre oči so ga kaj kmalu našle, a tisti trenutek je brnenje prenehalo in iz letala so pričele padati drobne, črne pike, iznad katerih so se odpirale bele kupole padal. Padalci, je nekomu ušel tiki vzklik. Kot da bi bilo to včeraj se spominjam, kako nemo in polni občudovanja smo zrli v počasi padajoče in rastoče bele cvebove. Takrat se mi je porodila tihha želja: Ko bi le mogel skakati!«

Tako nam je Janez počasi pričel razgrinjati zaveso, ki jo je usoda postavila medenj in padalstvo.

Nekaj mesecev za tem je pot Janeza zanesla na letališče v Lescah, ki je bilo takrat (1952) prizorišče I. svetovnega padalskega prvenstva. Z zavistjo v srcu je občudoval junake pod svinjenimi kupolami. Želja in hrepnenje po padalstvu sta se v njem razraščala, obenem z njima pa se je pričel v Janezu javljati dvom o samem sebi. Ni si bil na jasnom, ali bi upal skočiti ali ne.

Usodno srečanje s padalstvom je bilo tretje. Tedaj je učitelj padalstva Kranjčan JOŽE CELAR nekega nedeljskega dopoldneva spremeno skočil na Planino. In kakšen slučaj, na tla je pri-

O znanem padalcu
JANEZU BREZARJU
piše Tone Polenec

letel v neposredni bližini Janezovega doma! Tega dne se je Janez odločil, sam zase in proti volji svojih staršev (točneje povedano, brez njihove vednosti). Prav takrat pa je tudi kranjski aeroklub »STANE ZAGAR« razpisal med mladino padalski tečaj in, ne bodi len, Janez je bil med prvimi, ki so se vpisali.

Stiriinpetdeset tečajnikov z Janezom na čelu je zrlo v učitelja pred zeleno in z najrazličnejšimi skicami poslikano tablo, kot da bi ga hoteli kupiti. Sicer pa nič čudnega, kajti Celarjev Joža je bil spremen govornik in vedel je, kako mora ravnat z začetniki, kakrsne je predstavljala pred njim zbrana druština zelencev. Teorija, teorija in še enkrat teorija. Kar znaš na zemlji za 5, boš znal v zraku za 3. Potem zlaganje padal, skrbno, prefinjeno opravilo, ki je življenske važnosti za vsakega padalca. Vrvice sem, tja, gor, dol, svila padala zložena v knjigo, skrbni in preračunani pregibi snežno bele svile, zlaganje vsega tega v torbo in zapenjanje gumic, to je bilo najnujnejše, kar so se morali padalci v kratkem času naučiti. Za marsikoga, ki se je med padalce vpisal iz golega avanturizma ali zaradi kompleksa manjvrednosti, je bilo to preveč. Padalstvo zahteva treznega in preudarnega človeka! No, naš znanec se je obnesel zelo dobro. Tudi izpit v glavo vlije, natlačene in tisočkrat premožgane teorije je napravil z odliko. Tisti težko pričakovani dan se je bližal, vendar s hitrostjo polza, kajti že takrat so padalce trle prav take skrbi, kot jih še danes — namreč: ko bi se morala sezona pričeti, padal ni bilo.

Potem je prišel 31. julij 1954, dan, ki se ga Janez spominja najraje, dan v katerem je okusil prvo kapljico in opoj padalstva, skratak dan, katerega datum ima v njegovi knjižici padalskih skokov častno prvo mesto.

Tega dne se je v Lescah zbrajo deset konjenjakov, takih kot Janez. Bledih, molčečih in sitnih mladeničev, ki so slepo in poslušno sledili »ukazom« učitelja Jožeta, postavili start in pripravili staro dvokrilno letalo PO-2, ki je bilo takrat še v svojih najboljših letih, za vzlet. Se zadnje suhe priprave in mehanik je obrnil ogromno eliso, ki se je po nekaj obratih in energičnem sunku z nejeljivo zavrtela hitreje, nato pa, kot po nenadnem premisleku, pričela parati zrak hitreje, vse dokler motor ni dobil pravilnega glasu. Pilot letala ALBIN NOVAK je že mahal prvemu padalcu. To je bil Rudi Skofic, takrat že izkušen padalec. Njega so porabili za sondažni skok in s tem omogočili vsej »zelenjavci«, ki jo je tega dne čakal zračni krst, da se bo v zraku počutila kar najbolj varno.

Letalo je vzletelo, v nekaj minutah (dobri stari časi) nabralo 600 m višine in od njega se je oddvojila postava, podobna drobenemu krízcu. Padalo se je odprlo takoj, in dobro minuto zatem se je Rudi že znašel na zemlji.

»Sedaj pa, fantje, gre zares!« je Celar povzgnil svoj glas. »BREZAR, ti boš prvi na vrsti.« In Janezu so opritali veliko padalo, mu pripeli rezervnega, Joža mu je dal še zadnje, pa že tolkokrat poprej povedane napotke in Janez se je povzpel v letalo, se zbasal na prednji sedež, počakal, da mu je Jože pripel vrv avtomata (naprava, ki padalo dobesedno potegne iz torbe) na obroč ob pilotovi kabini; še znak startanja in letalo se je zakadilo po travnati pisti in našega, v tem trenutku mučenika, poneslo v zrak. Sicer pa naj Janez o tem sam pripoveduje:

»Srce se mi je kar stisnilo, ko sem začutil, da letalo izgublja trdna tla pod kolesi. No fant, sedaj pa imaš, kar si si skuhal. Moraš skočit, pa konec, sem si mislil. Minute so se spremeniile v sekunde. Kako sem' si želel, da se letalo vsai

Zadnje Janezove priprave pred skokom

vzpenjalo ne bi tako hitro. Pa ni nič pomagalo. Naj sem še tako poskušal občudovati pokrajino pod krili letala in se tako zamotiti, mi to ni uspelo. Saj sva komaj vzletela, pa simo že nad pisto! Pilot je odvzemal plin in ko je motor stekel čisto potiho, mi je zamolkel in odživljanja vetra izmalčen glas dal vedeti, da je prišel čas, da se skobacam na krilo in poženem v navidezno praznino pod seboj. Nekako mi je uspelo, da sem zlezel na krilo. V trenutku me je prevzel dvom. Ali sploh bom skočil? Najraje ne, toda naj se na zemljo pripeljem z letalom! O tem ni govora, torej, dragi tovariš, ne ostane ti drugega, kot da skočis! Se sem okleval na krilo, nato pa me je v trenutku prevzel nenačaten občutek, podoben tistem, ki ga človek dojemata v zamaknjenosti. Mehek, kot napol prazna vreča sem bolj padel kot pa skočil s krila. V tem trenutku sem zapadel trem sekundam, dolgin kot večnost. Ali se bo padalo sploh odprlo? Padam, padam, kdaj bo padanja konec? Loteval se me je obup. Tedaj pa me je nekaj streslo, obenem sem zaslišal pok in začutil prisiski vezi na telesu. Končno, padalo se je odprlo! Sedaj je vse v redu. Previdno, da ja ne bi kaj pokvaril, sem se pričel nameščati kar najbolj udobno v sistem vez. Navzgor nekaj trenutkov nisem gledal, kajti še vedno nisem bil čisto prepričan, da je padalo res odprto. Bal sem se pomote. Počasi sem se le ojunačil in z očmi pričel slediti pol ducata vrvic ob moji levi roki in na svoje veliko zadovoljstvo opazil, da se stečajo v okroglo krojeno in tisti trenutek tako dragoceno tkanino, ki smo jo imenovali padalo. Odprtina na vrhu padala mi je vlivala zaupanje (padalo starejšega tipa PS-01). Postal sem dobre volje in pričel sem se veseliti življenja. Padalstvo je lep šport, sem premisljal. Je najlepši. Na zemljo sem komaj še pomisljal. Sele, ko sem od nekod začul: Pazi na noge in obrni se z vetrovem v hrbel! sem opazil, da se zeleno preproga pod menoj počasi dobiva videz travnika. Stegnil sem noge in se obrnil po vetrui tako, kot so mi rekli takrat, ko sem se kobacal v letalo. V zemljo sem udaril tako, da me je pošteno prekopnilo. Hitro sem se ujel, pogasil padalo in se smejal, smejal iz samega nepotvorjenega zadovoljstva. Takoj bi skočil še enkrat. Nič lepšega od padalstva!«

No, dan se za Janeza ni zaključil tako lepo, kot si je on to zamisli. Na startu ga je že čakala izbrana garda padalskih veteranov. Same težke čevlje so imeli na nogah. Vsak mu je prisnisl »eno težko« na zadnjico. Malo ga je bolelo, pa ni bilo hudo. S tem so ga sprejeli medse. Janez je v resnici postal padalec.

Rateče nekdaj in danes

Gorenjski kraji in ljudje

RATEČE, v začetku aprila ...

Zadnja vas pod Julijskimi Alpami v Jugoslaviji proti severozahodu so Rateče. Pred dnevi, ko smo jo obiskali, je bila vas precej prazna. Zima se je poslovila, drzne Bloudkove mojstrovine počivajo, pomlad — prava pomlad pa se šele pričenja.

Kratek postanek v gostilni, ki je še v Sloveniji — Pri Mojmiru ...

Pet, šest gostov. Največ domačinov, ki so prišli, da pokramljajo. V kotu se pritožuje gospodinja, ker je dobila v Kranjski gori slabo meso; druga priganja moža, da mora na kosiло, medtem ko jo on prepričuje, da kozarček pred jedjo vendar ne škoduje. In še nek Italijan — saj smo samo 800 m od meje. Še par minut in naprej smeš le z dovoljenjem. Toda, če gledaš proti meji, vidiš, da jo narava ne pozna — dolina se namreč čez neopazno razvodje nadaljuje proti Fužinam, proti Beli peči, nekdaj zadnji slovenski vasi, ki je danes pod Italijo.

Sprehod po vasi

TO JE PRIJETNA pastirska vasica z ostanki tipične alpske kmečke arhitektуре, ki pa so jo precej uničili trije požari in druge naravne nesreče. Se vedno je kmečko naselje, čeprav mnogo mladih ljudi odhaja na delo na Jesenice. Se vedno pa so med starejšimi ljudimi živi običaji, ki so tako značilni za to vasi.

»Pastirski rej«

OBICAJ, po katerem so postale Rateče posebno znane je že zelo star. Vsako leto so namreč junija gnali živino iz vse vasi v planine. Gospodarji so tistega dne v sprevodu in v spremstvu narodnih nos pripeljali živino na določeno mesto, kjer so pred posebno takoj privolila, da bi jo komisijo preizkusili, koliko fotografirali

68-letna Marija Kerštajn ni presenečena.

mleka ima njihova živina. To mleko so merili na »štihes« (to so bile posebne zareze v leseni posodi) in »hlebčke«. Po količini mleka, izmerjenega za vsako oveo na dan, so odgnali živino v planino, so si jeseni delili med seboj sir. Po končanem merjenju in rajanju so živino prevzeli vodja tropa s pomočnikom, molzači in poganjači ter jo odgnali v planine. Tam so ostali do septembra. Ko so se vrnili, je bil v dolini velik praznik. Živino so pričakali starešini reja, spravnik, člani komisije za merjenje, vaški mogotci in vsi ostali prebivalci. Danes so jesenski in spomladanski pastirski praznik združili v posebno priditev, dodali so še striženje in predelavo volne, da tako vsak, ki obiše praznik rateških pastirjev — Pastirski rej —, vidi, kako so včasih živeči pastirji.

Poznate »mešte«?

USTAVILI SMO STARO ZENICO, ki je pravkar »ukrotila« piščanca za nedeljsko kosišo. Bila je Marija Kerštajn, stara 68 let. Hoteli smo zvedeti kaj o življenju v vasi. Malo nezaupljivo je pogledala in že je hotela oditi. Hoteli smo jo zadržati, zato smo jo povprašali, če še kaj dela »mešte«. Bila je

Detalj gospodarskega poslopja kmetije alpskega tipa iz Rateč s hlevom spodaj in podom zgoraj

— Ali veste, kaj je to?

— Seveda vemo, saj smo bili na reju v Planici.

— Delamo jo še, samo ne več toliko kot včasih. Zdaj nekdaj. Največ smo jih delali takrat, ko so zagnali drobnico v planino in ko so jo jeseni vračali.

— Koliko pa je še živine v vasi?

— Drobnice (ove) je le še okoli 600, krav pa okoli 100.

— Kje pa imate pašnike?

— Ovce in jalovo govejo živilo ženejo na planino »Za Jezero« in v Tamar, krave na dnevno pašo pa v Rute.

— Kaj pa žoke še delate? (zok je staro rateško obuvilo, znotraj stkanlo v obliku nogavice iz ovčje volne — sprednji del iz bele, zadnji iz črne — spodaj s podplati iz svinjine, zgoraj pa iz ovčje kože).

— Znamo jih še delati, vendar samo iz volne, ker ni več svinjine.

Se bi jo spraševali, vendar mudilo se ji je, delo jo je čakalo. Mi pa smo odšli po vasi in premisljevali, kaj vse se je že zgodilo v tem kraju ...

Že zelo stara naselbina

PRVE ZAPISKE o Ratečah najdemo v rateški župnijski knjigi šele leta 1638. Najbolj verjetno pa je, da so začetki Rateč v letu 663, ko so Slovani prodirali čez Predil po

Soški in Nadiški dolini proti Čedadu, oziroma v letu 750, ko so Slovani pretrgali zvezce z Obri in se naselili na ozemlju Čedada, Nadiške doline, Boyca, Predila, Trbiža in Beljaka. Potem je vasica pripadla Ortenburžanom, leta 1456 je pripadla avstrijskemu cesarju. Prišla je doba Napoleonove okupacije in potem zopet vladala avstrijskih cesarjev. V času nemške okupacije so morale tudi Rateče plačati svoj krvni davek za svobodo.

Od kod ime Rateče?

IME RATECE izhaja po ljudskem izročilu od besede »raztoče« med savskim in dravskim vodovjem, medtem ko trdi znanstvena literatura, da izhaja od prvega naseljenca, ki je bil pastir iz Koroške in se je imenoval Ratej. Naselje se je po njem imenovalo Ratej selo in potem po krajsavah Rateče.

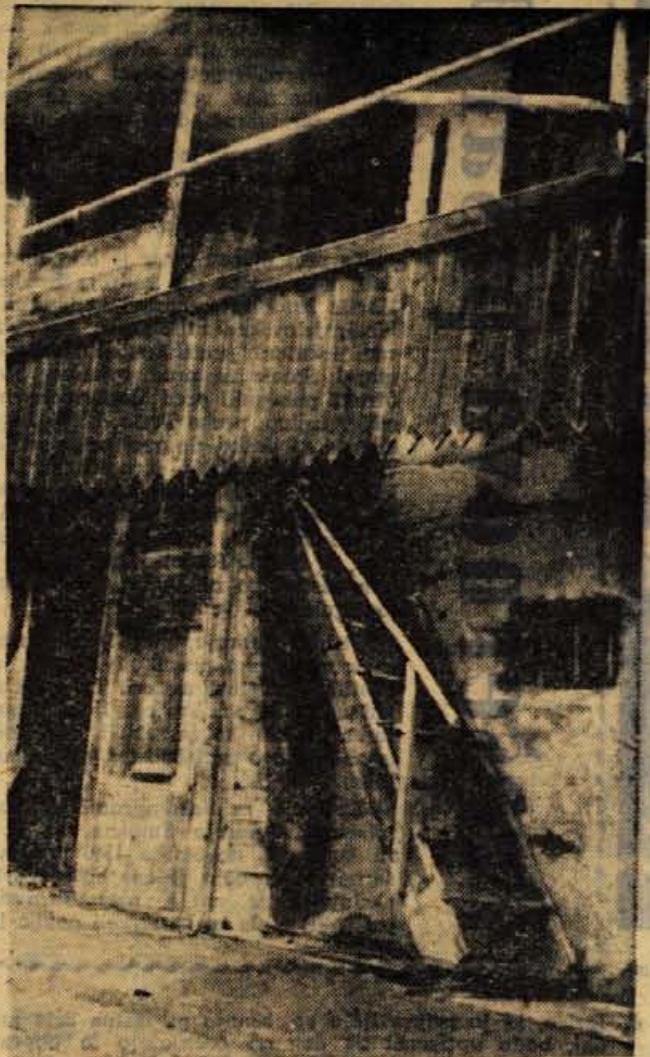
In kakšne so perspektive vasi?

CEPRAV KMECKO NASELJE, je v vasi vedno manj možnosti za nadaljnji razvoj. Vas postaja vse bolj privlačen turistični kraj, ki pozimi navdušuje ljubitelje belega športa, poleti pa bi težko našli lepši kotiček, kot so Rateče z okolico, vso prekrito z zelenimi gozdovi in lepimi pašniki.

TATJANA VOZEL

Hlev za ovce in senik nad njim v Ratečah. Stavba je obouščena in razpadla. Takih in podobnih hlevov je v tem predelu Gorenjske precej.

Razkošje v očeh

Filmski portret igralki Audrey Hepburn

Nobena oznaka se ljubki ameriški igralki Audrey Hepburn ne poda bolj kot: nedolžnost, otroška čistost. Toda to ni nedolžnost, kakšno je imela Marilyn Monroe ali Griffithove junakinje, ampak tista intenzivna nedolžna čistost, ki nas v trenutku razoroži in za vedno pridobi. Ta otroška čistost sije Audrey iz njenih velikih oči in iz njenega nasmeha, ki je kot poln nežne dobrote in je prisoten v vsakem njenem ljubkem gibu. Lahko bi celo rekli, da je dobrošen del njene dosedanje igralske kariere vrsta variacij na to najznačilnejšo njenou potezo. Toda — naj to nikakor ne zveni kot kakršenkoli očitek — raje obratno!

Za začetek: Oscar

Igralska kariera Audrey Hepburn se je začela z eksplozijo popularnosti leta 1953, ko je nastopila v Wyllerjevih »Rimskih počitnicah« (z Gregoryjem Peckom). Takrat je bila kot zvezda resnično čez noč rojena.

Vendar pa to ni bil njen prvi film niti njen prvi stik z umetnostjo. Najprej je študirala balet na Holandskem, kjer je bila rojena. Od tu izvira dovršena ljubkost njenih gibov — od dramatičnega bliskovitega zasuka glave do tega, kako pobere s tal odeo: vsi njeni gibi izdajajo popolno kontrolo, ki jo mora imeti nad svojim telesom balerina. Po nekaj baletnih revijah jo je opazil Mario Zampi in ji dal prvo (dvajset sekund dolgo) vlogo. Po več miniaturnih vlogah je dobila svojo prvo pomembnejšo vlogo študentke baleta v »Skrivnostnih ljudeh«. Film sam ni uspel, toda že takrat je Audrey dobila ocene: »ljubka«, »očarljiva«. Med snemanjem filma »Pojdimo v Monte Carlo« jo je pisateljica Colette izbrala za vlogo »Gigie na Broadwayu. Tu je čez noč zablestela.

Potem so prišle »Rimske počitnice« Williama Wyllerja (mimogrede: Audrey je imela srečo, da je od vsega začetka snemala s prvorazrednimi režiserji) — in Oscar! In to za prvo glavno vlogo. Sama je rekla: »To je, kot če dobiš za darilo preveliko obliko in ji moraš dorasti.«

Sledili so filmi: »Sabrina« za Billyja Wilderia (šoferi-

va hči), ki se poroči z milijonarjem — ob Williamu Holdenu in Humpheryju Bogartu), »Smešni obrazy za Stanleya Donena (počela in plešoča Američanka v Parizu — ob Fredu Astairu), »Ljubezen popoldne« spet za Billyja Wildera (hči zasebnega detektiva, ki se zaljubi v bogatega Don Juana — Garyja Cooperja) in »Vojna in mir« za Kinga Vidorja (Vidor je dejal preprosto: »Eno je gočovo: Audrey Hepburn je Nataša«).

Nežna gazelica

Ti štirje filmi so po »Rimskih počitnicah« še utrdili izredno prijubljenost Audrey Hepburn, niso pa mogli istočasno tudi utrditi njenega igralskega slovesa. Bili so namreč variacija na eno temo: nedolžna Audrey, nebeško čisti otrok, ki vse očara — in to je bilo dovolj, da so nekateri kritiki ostali skepsični glede njenih igralskih sposobnosti.

Sele naslednji filmi so lahko vsem nedvomno in jasno dokazali, da je glavna značilnost (in velična vrednost) Audreyjine igralske sposobnosti prav v njeni navidezni odsonosti. Nemogoče je potegniti mejo med Audrey in med osebo, katero igra — tako popolnoma se z njo poistoveti.

V našem spominu ne živi Audrey, ampak Nataša, Sabrina, Ariane... Ta odsotnost »igranja« je tudi vzrok, da znamo o njej povediti: komaj kaj več kot, da je »ljubka«, »očarljiva« in da podrobnostih (spomnimo se

Pravo razkošje nežne dobrote, nedolžne čistosti, tihe lepote in bogate človeške duše je v teh očeh, zaradi katerih je svet vzljubil Audrey Hepburn — saj je v njih poosebljeno vse, kar predstavlja ta nežna gazelica sodobnega filma.

prispodobam: »kot nežna gazelica...«

Audrey je vsem dokazala, da je odlična igralka v filmu »Nuna« Freda Zinnemanna, ki ga je posnela po dveletnem permoru, leta 1959, in ki pomeni preobrat v njeni igralski kariери. Tankočutna Zinnemannova študija razvoja in duševnih konfliktov nune je skrivala v sebi nevarnost: razbita je na poglavja, ki so v sebi zaključene celote, od katerih ima vsaka svoj vrh.

Tankocutna igralka

Nenotnosti je mogla film rešiti samo odlična igralka, ki je edina lahko z neprekinjenim in stalnim razvojem svoje vlogo obdržala notranjo povezanost in harmonično ravnotežje tako zgrajenega filma. In to Audrey popolnoma uspelo — saj se med začetkom in koncem dobesedno pred našimi očmi postopoma spremni iz cvetnega dekleta, ki je povsem prepričano v pravilnost svoje odločitve, v utrujeno staro

nuno z globokimi sencami pod očmi, ki jo je razjedel notranji dvom. S tankim posluhom je tudi v manjših sveta, toda v svojih reakcijah navzven se pojavi nova, do

samostana!) doseglja popolnost.

Nedolžnosti, ki je v nezmožnosti, da bi spoznala svojo dušo in svoj resnični poklic (»Nuna«), je sledila najpopolnejša, najbolj abstraktna in obenem zadnja podoba nedolžnosti, ki jih je oblikovala Audrey: »Zeleni dvori« (1959) Mela Ferrerja. Tu je čisti otrok narave, ki se je naučil govorice ptic in cvetlic: božanstvo in preprosto dekle v eni osebi.

Razočaranje pod veselostjo

Po manj pomembni in dočela nenavadni vlogi Indijanke (!) v westernu (!) »Neodpuščeno« (1960)

Johna Hustona se je Audrey povzpela do nove kvalitetete svojega igralstva s filmom »Zajtrk pri Tiffanyu« (1961). Režiser Blake Edwards je dobro poznal njenoto dotedanjo filmsko podobo — in jo premišljeno uporabil tako, da je gledalce presenetil v njihovih pričakovanjih. Holly Golightly iz »Zajtrka« je še vedno nedolžna v svoji ranljivosti do ravnanja zunanjega sveta, toda v svojih reakcijah navzven se pojavi nova, do

ostra, zajedljiva, zelo trpka v svoji milini; navzven je je sama veselost kot Nataše, toda pod to veselostjo se skriva razočaranje in obup.

V svojem novem filmu za Williama Wylerja — »Otroška ura« (1962, po drami Lillian Hellmanove) je Audrey odkrila še novo potezo svojega igralstva. Z vlogo učiteljice v tem filmu je namreč dokazala, da je zmožna tudi izrazito čustvenega igranja. Po tem filmu je igrala še v »Saradi« Stanleya Donena, v »Parizu, ko je vroče« Richarda Quinea ter zdaj v »Moji, lepi gospes«, glasbeni komediji po Shawovem »Pygmalionu«, ki jo je na film prenesel George Cukor.

Audrey se torej še vedno igralsko razvija in se spoprijema z novimi, zahtevnimi in različnimi vlogami. Dokler pa je ne bomo videli v njih in si dopolnili ali spremenili njenoto podobo v svojem spominu, pa bo za nas ostala nedolžna Audrey, gazelica z rosnim čisto dušo, ženska, ki je v ljubezni bolj idealna sopotinja kot ljubica, saj ljubi čisto in nedolžno kot pravljicna vila, obenem božanstvo in preprosto dekle.

DUSAN OGRIZEK

Otrok in njegove napake

Skoraj vsak otrok ima lastnosti, ki nas motijo ali smo zaradi njih celo zaskrbljeni. Ker se odrasli zavedamo, da utegnejo biti negativne lastnosti nevarne razvoju, jih bomo skušali odpraviti.

Zavedati pa se moramo, da so med napakami odraslih in napakami otrok velike razlike. Odrasel človek ima bogatejše izkušnje, zna svoje nagone obvladati, je razsodnejši in ima kolikor toliko zgrajeno osebnost. Otrok pa je pogosto ne loči dobro od slabega, njegove izkušnje so pomanjkljive, često ravna po nagonu in ima še zelo skromno razvit občutek razsodnosti. Zaradi tega otrokove napake ne smemo tako strogo soditi kot napake odraslih, seveda jih pa pod nobenim pogojem ne smemo spregledati. Vsaka, navidezno prav nedolžna otroška napaka more imeti za otrokov razvoj, pa tudi za ožjo in širšo skupnost, zelo neugodne posledice.

IZVOR NAPAK

Mnenja o izvorih napak so različna. Verjetno pa je glavna korenina nagonsko življene. Nagoni so sami po sebi prirodne lastnosti. Da bi nagone dušili, bi bilo nesmisel-

no, pa tudi škodljivo. Zahtevat vati pa moramo obvladovanje nivost, nepoštenost (kraja), nagonov od vsakega posameznika in tudi od otroka. Ce ga prepričamo samemu sebi, se nagoni razbhotijo in človek ni več njihov go-spodar, ampak suženj.

Ljudje v otrokovi bližini imajo velik vpliv nanj. Precej napak je razvojno pogojenih, to se pravi, da vsako razvojno obdobje prima ugode pogoje za to ali ono otroško napako. Ta napaka ob pravilni vzgoji spet mine, ob nepravilni pa se celo okrepi. Otroške napake lahko izvirajo tudi iz dednosti. Malo verjetnosti pa je, da bi neka otroška napaka imela samo en vzrok; navadno so udeleženi kar vsi širje.

VRSTE NAPAK

Morda se boste začudili, ker so vzgojitelji našteli okoli 300 otroških napak. Ne smemo pa prezreti, da marsikaj v zgodnjem otroštvu še ni napaka (na primer sebičnost), pozneje pa je. Napak je več vrst in so jih znanstveniki takole zvrstili:

I. bojazljivost, preobčutljivost, otožnost, strašljivost, negotovost itd. Te napake se nanašajo na čustvovanje.

II. Napake, ki se nanašajo

na hotenje in voljo, so: lažnost, nepoštenost (kraja), unljevalnost, zahrbtnost, zlobnost, okrutnost.

III. požrešnost, nesnažnost, neredom, klepetavost, muhavost, neodločnost.

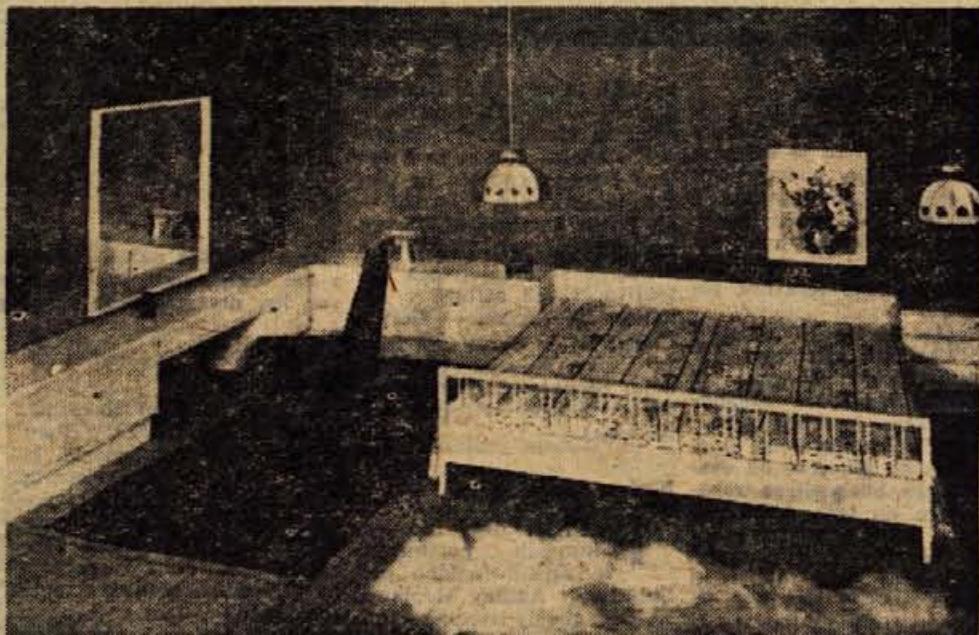
IV. lenivost, neubogljivost, predrznost, upornost, robast itpl.

Ceprav smo tu našteli le nekaj napak, smo se že ob njih lahko prestrashili. Ce pomislimo na ogromno število napak, ki bi jih lahko našli pri odraslih in na dejstvo, da so otroške napake delno tudi zrcalo njihovega sveta, moramo res občutiti potrebo boja proti njim.

Odstranjevanje mastnih madežev

Mastne madeže na belem bombažnem perilu čistimo z milom, na barvanem blagu iz bombaža ali umetne svile z mlačno milnico in nato previdno z bencinom ali etrom, na barvani volni z mlačno milnico ali z mrzlim srednje močnim salmiakovcem.

Madeže olnatih barv, firnež in smol na belem perilu čistimo s terpentinom ali spiritom, na barvastem blagu in volni z bencinom, nato še z milnico.

Spalnica — enkrat malo drugače. Domiselnno je združena nočna omarica s toaletno mizico. Tudi ogledalo ni podolgovato, pač pa je skoraj kvadratno. Stol in preproga sta v živahno rdeči ali zeleni barvi in sta lep kontrast k svetli opravi.

Crite se vedno moderne in spremni kreatorji jih znajo lepo izrabiti. Kljub temu, da je puli kaj čeden, ne bo prisotjal vsaki ženi. Boki so poudarjeni in zato si ga bodo omisile le bolj suhljata de kleta

MALI NASVETI

Sirkove metle

Nove metle pred uporabo poparimo, da so bolj elastične in trpežnejše. Poparjene 10 minut. V krop de-nemo nekaj galuna. Metle na-dobro odresemo in jo obe-simo.

Kako odstranimo rjo na kovinskih delih peči

Rjo na kovinskih delih pe-či odstranimo s kropo, ki jo ni slani vodi in nato dobro pomakamo v petrolej. Ce se speremo v čisti vodi.

je rja globoko zajedla v ko-vino, jo namažemo s petrolejem in pustimo nekaj ur, nato pa zdrgnemo s papirjem ali z grobo krpo. Tako očiščeno kovino namažemo z grafitom, zmešanim z osjem. Kadar že-limo obnoviti tudi barvo, upo-rabljamo grafit.

Koža za čiščenje oken

Jelenovo kožo operemo v mlačni milnici in nato še v čisti vodi. Ko je pol suha, jo zmencamo, da ostane prožni, nato pa jo posušimo.

Negovanje žene, ki je prekoračila štirideseto let

Verjetno se marsikatera žena, ko je prestopila 40. leto, kar malce zanemari in meni, da ni časa za to, da bi se človek lepotičil. Res, ni se treba lepotičiti, treba pa se je negovati in to še bolj kot v mlajših letih.

Skušale bomo starostne znake omiliti in za to si vzemimo vsak dan vsaj nekaj minut za osobno nego.

Veke se navadno v teh letih rahlo povesijo oziroma so malce zatecene. Zato si zvečer po-ložimo na zanrete oči tonel kamilčni obkladek:

ko se ohladi, ga odstranimo. Umivajmo si obraz v mlačni vodi, v katero smo dodali nekaj zrnec boraksa. Ko potopimo obraz v vodo, široko od-primo oči in jih nato zopet zaprimo (to nekaj-krat ponovimo).

Uporabljamo ricinusovo olje za to, da si z njim s pomočjo male ščetke krtičimo obrvi in trepalnice.

Visokopetne čevlje bomo nadomestili s pri-merno šestcentimetrsko peto. Noge si bomo vsak večer umile v topli vodi in nato splaknile v

mrzli. Vznožje v postelji naj bo rahlo vzvišeno, tako si noge bolje odpočijejo. Telo vam bo zelo hvaležno, če se boste vsak dan stuširali in sicer s toplo in nato še s hladno vodo. Dobro se obrišite in zdrgnite z brisačo.

Zene z razširjenimi krvnimi žilicami na obra-zu naj si umivajo obraz le z zmerno toplo vodo. Namesto alkoholnih čistilnih vod za čiščenje kože naj uporabljajo čistilno mleko. Alkoholne pijače pijmo zmerno in tudi cigaretam se raje odpovejmo. Starostni rjavi madeži se kaj radi pojavit, predvsem na rokah. Niso znak bolezni, priznati pa moramo, da ravno privlačni niso. Da ti ne bodo tako vidni, si jih nadrgnimo z limoninim sokom ali belilno krema. Uživajmo hrano, ki bo bogata z A vitaminom. Jedle boste dosti jeter, masla in špinace ter pile veliko mleka.

RADIJSKI SPORED

VELJA OD 18. APRILA DO 24. APRILA

Poročila poslušajte vsak dan ob 5.15, 6., 7., 8., 10., 12., 13., 15., 17., 22., 23. in 24. uri ter radijski dnevnik ob 19.30. Ob nedeljah pa ob 6.05, 7., 9., 12., 13., 15., 17., 22., 23. in 24. uri ter radijski dnevnik ob 19.30.

SOBOTA — 18. aprila

8.05 Vedre melodije za konec tedna — 8.55 Radijska šola za nižjo stopnjo — 9.25 Mladina poje — 9.45 Češkoslovaške popevke — 10.15 Domače viže v instrumentalni izvedbi — 10.35 Na koncertnem odru z zborom Roberta Shawa — 11.00 Pozor, nimaš prednosti — 12.05 Zabavna glasba — 12.15 Kmetijski nasveti — 12.25 Slovenski pevci in ansambli zabavne glasbe — 13.15. Obvestila in zabavna glasba — 13.30 Glasbeni sejem — 14.35 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo — 15.15 Zabavna glasba — 15.40 Naši amaterji pojo — 16.00 Vsak dan za vas — 17.05 Gremo v kino — 17.35 Pesmi in plesi jugoslovenskih narodov — 18.00 Aktualnosti doma in v svetu — 18.10 Recitali znamenitih pevcev — 18.45 Novo v znanosti — 19.05 Glasbene razglednice — 20.00 Pred mano je poletje — 20.20 Dvojno življenje gospoda Mittya — 21.00 Sobotni ples — 22.10 Odaja za naše izseljence — 23.05 Plesna glasba

NEDELJA — 19. aprila

6.00 Dobro jutro — 6.30 Napotki za turiste — 7.40 Pogovor s poslušalci — 8.00 Mladinska radijska igra — 8.38 Iz jugoslovenske mladinske zborovske literature — 9.05 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo — I. — 10.00 Se pomnite tovariši — 10.30 S poti po slovenskih deželah — 11.30 Nedeljska reportaža — 11.50 Hammond orgle — 12.05 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo — II. — 13.30 Za našo vas — 13.50 Koncert pri vas doma — 14.10 Radi bi vas zabavalji — 15.05 Od Ljubljane do Pariza — 16.00 Humoreska tega teda — 16.20 Rezervirano za športno popoldne — 18.20 Glasba iz znamenitih oper — 19.05 Glasbene razglednice — 20.00 Izberite svojo popevko — 21.00 Njihovi rokopisi — 22.10 Plesna glasba — 23.05 Nastopata sopranistka Nedda Pittana iz Trsta

PONEDELJEK — 20. aprila

8.05 Slovenske narodne pesmi — 8.25 Trije veliki zabavni orkestri — 8.55 Za mlade radovedne — 9.25 Pojeta mezzosopranička Biserka Cvejič in basist Tomislav Neralič — 10.15 Domače skladbice — 10.35 Naš podlistek — 10.55 Glasbena mediga — 11.00 Pozor, nimaš prednosti — 12.05 Zabavna glasba — 12.15 Kmetijski nasveti — 12.25 Slovenski pevci zabavne glasbe — 13.30 Glasbeni sejem — 14.35 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo

negra — opera — 22.40 Klavirske skladbe Franza Liszta — 23.05 Literarni nočurno — 23.15 Od popevke do popevke

CETRTEK — 23. aprila

8.05 S koncertnih in opernih odrov — 8.55 Radijska šola za višjo stopnjo — 9.25 Jugoslovanski pevci zabavne glasbe — 10.15 Pihalna godba Franko Goldman Band — 10.30 Pet minut za novo pesmico — 11.00 Pozor, nimaš prednosti — 12.05 Zabavna glasba — 12.15 Kmetijski nasveti — 12.25 Zabavni zvoki vzhodnih dežel — 13.30 Glasbeni sejem — 14.35 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo — 15.15 Zabavna glasba — 15.40 Literarni sprechod — 16.00 Vsak dan za vas — 17.05 Turistična oddaja — 18.00 Aktualnosti doma in v svetu — 18.10 Preludiji in burleska — 18.45 Ta teden v skupščinskih odborih — 19.05 Glasbene razglednice — 20.00 Cetrtkov večer domačih pesmi in napevov — 20.45 Lahka glasba — 21.00 Lirika skozi čas — 21.40 Koncert za klarinet in orkester — 22.10 Izustvarjanja Bele Bartoka — 23.05 Po strunah in tipkah — 23.20 Skupni program JRT

PETEK — 24. aprila

8.05 Lahka glasba — 8.35 Nekaj domačih — 8.55 Pionirski tečnik — 9.25 Obrazi iz naše glasbene preteklosti — 10.15 Trije dueti iz Ekvinokcija — 10.35 Novost na knjižni polici — 10.55 Glasbena mediga — 11.00 Pozor, nimaš prednosti — 12.05 Zabavna glasba — 12.15 Kmetijski nasveti — 12.25 Domače pesmi in napevi — 13.15 Obvestila in zabavna glasba — 13.30 Domači in tuji instrumentalni solisti — 14.05 Radijska šola za nižjo stopnjo — 14.35 Popevke iz vzhodnih dežel — 15.15 Napotki za turiste — 15.45 Jezikovni pogovori — 16.00 Vsak dan za vas — 17.05 Iz življenja in dela Antonina Dvořaka — 18.00 Aktualnosti doma in v svetu — 18.10 Pesmi borbe in dela — 18.25 Pripoveduje nam — 18.45 Glasbene razglednice — 20.00 Lahka glasba z orkestrom Raphaele — 20.15 Tedenski zunanje-politični pregled — 20.30 Pesmi Modesta Musorgskega — 21.00 Zabavni orkester Ernest Tomlinson — 21.15 Oddaja o mordju in pomorščakih — 22.10 Pisana glasba iz hotela Stattler — 23.05 Italijanska pevka — Mina — 23.20 Skupni program JRT

SREDA — 22. aprila

8.05 Jutranji: divertimento — 8.55 Pisani svet pravljic in zgodb — 9.25 Popevke in melodije vzhodnih dežel — 10.15 Narodne pesmi iz daljnega vzhoda — 10.45 Človek in zdravje — 10.55 Glasbena mediga — 11.00 Nimaš prednosti — 12.05 Zabavna glasba — 12.15 Kmetijski nasveti — 12.25 Lahka glasba — 13.30 Instrumentalni ritmi in melodije — 14.05 Radijska šola za srednjo stopnjo — 14.35 Češkoslovaške in poljske popevke — 15.15 Zabavna glasba — 15.40 Komorni zbor RTV Ljubljana poje pesmi raznih narodov — 16.00 Vsak dan za vas — 17.05 Chopin — skladatelj — 17.35 Iz fonoteka radia Koper — 18.00 Aktualnosti doma in v svetu — 18.10 Mojstri orkestrske igre — 18.45 Ljudski parlament — 19.05 Glasbene razglednice — 20.00 Melodije v počasnem ritmu — 20.10 Simone Bocca

K I N O

Kranj »CENTER«

18. aprila amer. vojni film DNEVNIK IZ PACIFIKA ob 16. uri, amer. film MOJA DRAGA KLEMENTINA ob 18. in 20. uri, premiera nem. barv. filma PESEM O PI-

SANEM BALONCKU ob 22. uri.

Koroška Bela

18. aprila ruski barv. film HUZARSKA PRIPOVEDKA
19. aprila ital. barv. film SAMSON PROTI NASILNE-
ZEM

20. aprila amer. barv. film BRAVADOR

Kranjska gora

18. aprila ital. barv. CS film SAMSON PROTI NASILNE-
ZEM

19. aprila ruski barv. film HUZARSKA PRIPOVEDKA

23. aprila švedski film 2E-
NE CAKAO

Ljubno

18. aprila amer. film IZ-
NENADA PRETEKLEGA LE-
TA ob 20. uri,

19. aprila amer. film IZ-
NENADA PRETEKLEGA LE-
TA ob 16. uri

Duplica

18. aprila amer. barv. CS film SEVERNO OD ALJASKE ob 20. uri

19. aprila amer. barv. CS film SEVERNO OD ALJASKE ob 15. in 17. in 19. uri

22. aprila romunski film ULICE SE SPOMINJAO ob 18. uri

23. aprila romunski film ULICE SE SPOMINJAO ob 20. uri

24. aprila čes. sovj. film SVEJK V RUSHI ob 18. in 20. uri

Radovljica

18. aprila amer. barv. CS film BUTTERFIELD 8 ob 18. uri

18. aprila jug. nemški film CLOVEK ZVER ob 20. uri

19. aprila jug. nem. film CLOVEK ZVER ob 18. uri

19. aprila amer. barv. CS film BUTTERFIELD 8 ob 16. in 20. uri

21. aprila franc. CS film VZGOJA SRCA ob 20. uri

22. aprila franc. CS film VZGOJA SRCA ob 18. in 20. uri

23. aprila amer. barv. CS film RAZBITINA LADJE MARY DEARE ob 20. uri

24. aprila jug. film IZ OCI V OCI ob 20. uri

gledeališče

PRESERNOVO

GLEDALISCE

V KRANJU

SOBOTA — 18. aprila

Fred Denger MINUTA PRED DVANAJSTO gostovanje v Naklem ob 20. uri, De Stefanii SOBOTA GREHA gostovanje v Podbrezjah ob 20. uri

NEDELJA — 19. aprila

Fred Denger MINUTO PRED DVANAJSTO gostovanje v Poljanah ob 20. uri, De Stefanii SOBOTA GREHA gostovanje v Gorenji vasi ob 20. uri

PONEDELJEK — 20. aprila

KONCERT — Veseli hribovci ob 18. uri

PETEK — 24. aprila

Tichy KAKOR V RAJU za IZVEN ob 19.30

Vse za kmetijstvo!

V letu tovarisevem 2000 so prišli gorenjski gospodarstveniki na generalno zamisel: postavili bodo pitališče živine vrh samega Triglava!

Projekt je imel vrsto prednosti in je bil brez oklevanja sprejet, čeprav so nekateri skrajno nazadnjški ljudje zmajevali z glavo in mu napovedovali žalosten konec s tretjim deficitom. Ti čnogledi kritiki preprosto niso razumeli, da:

a) živina vrh Triglava bo vsekakor predstavljala prvorazredno turistično atrakcijo in je zato zaželeno, da turistični forumi sofinancirajo gradnjo edinstvenega pitališča;

b) živina vrh Triglava ne bo motil motorizirani promet in obratno, živina ne bo motila motoriziranega prometa, vendar bo takoj uknjižen vrihanek na prometnih znakih »živina na cesti«, ki bodo postali povsem nepotreben;

c) živini vrh Triglava ne bo potrebna krma v običajnih količinah, ker bo na planinci lahko žrla odvržene lupine pomaranč in limon, lizala prazne konzerve in žvečila pozabljenje vetrovke, in žale;

d) živino vrh Triglava ne bo nadlegoval mreči niti ne bo trpela zaradi odpadnih voda kakor pred štiridesetimi leti na slavnih pašnikih ob Savi pod Radovljico;

e) pri živini vrh Triglava ne bo treba ne električnega ne el-

veškega pastirja, ker itak ne bo mogla nikamor v skodo;

f) z živino vrh Triglava sploh ne bo nobenih problemov, ker bo pitališče dovolj oddaljeno od zvezdavih in kritičnih pogledov občanov, sanitarnih inšpektorjev, delegacij, šolskih ekskurzij ter administracije in vodstvenega kadra, kar ustrege zelo ugodno uplatiti na njeno počutje in razvoj.

Projekt je bil torej potrien, kredit v višini petih milijard odobren, krave in biki s helikopterji prepeljani na Kredarico, pitališče za 29. november slavnostno odprto. Začelo se je novo poglavje v zgodovini gorenjskega kmetijstva in živinoreje.

PRIPIŠ: Čnogledi ljudje so imeli slučajno prav. Pitališče je po petih letih deficitnega poslovanja zaprto. Kriva zadene predvsem nerazgledane občane, ki raje kupujejo mleko od zasebnih kmetovalcev, namesto da bi pili mleko iz tričlavskega cevovoda, pri čemer jih cena 1750 dinarjev za liter ne bi smela motiti. Toda ne smeta pozabit, da se na napaki učimo in navsedadne v obdelavi je načrt za preureditev praznega pitališča vrh Triglava v visokogorski hotel-kategoriji A. Nekateri skrajno nazadnjški zasebni oddaljenci turističnih sob si cer zmajujejo z glavo in mu napovedujejo žalosten konec z deveneto izrobo, toda ti čnogledi ljudje preprosto ne razumejo, da:

a) ...

VIIKO NOVAK

... na naši ceste spomladi

TELEVIZIJA

SOBOTA — 18. aprila

RTV Zagreb — 18.00 Poročila — RTV Beograd — 18.05 »Gledališče ob 18.05« — RTV Ljubljana — 19.00 TV obzornik — 19.20 Oddaljeni kraji — 19.50 Kaj bo prihodnjii teden na sporednu — JTV — 20.00 TV dnevnik — RTV Ljubljana — 20.30 Propagandna oddaja — RTV Beograd — 20.45 »Sest svečanih vabil« — RTV Ljubljana — 21.45 Dick Powell vam predstavlja — 22.35 Poročila

NEDELJA — 19. aprila

Intervizija — 9.00 Plešemo in pojemo — 10.00 Plesi pod vodo — ureno iz Praga — ITV — 19.30 Tedenski šport-

RTV Beograd — 11.00 Kmetijska oddaja — RTV Zagreb — 11.30 Dysnejev svet — RTV Ljubljana — 18.20 Nenavadni konj Champion — 18.50 Sportna poročila — 19.00 Mladinski TV klub — JTV — 20.00 Nedeljska izdaja TV dnevnika — RTV Ljubljana — 20.45 Nogometna pravljica — TV drama — 21.45 Poročila

PONEDELJEK — 20. aprila

RTV Ljubljana — 10.40 Televizija v šoli — 15.20 Ponovitev šolske ure — RTV Zagreb — 17.30 Angleščina na TV — 18.00 TV — 18.00 TV v šoli — RTV Ljubljana — 18.30 Poročila — 18.35 Lutkovni in risani filmi — 19.00 TV obzornik — 19.30 Sprehod skozi čas — JTV — 20.00 TV dnevnik — RTV Zagreb — 20.30 Pro-pagandna oddaja — 20.45 Na kraj samem — zabavno Zagrebški velesejem — RTV Ljubljana — 21.45 Kulturna let partizanskega invalidske-

SREDA — 22. aprila

RTV Ljubljana — 17.00 Ruščina na TV — 17.30 Angleščina na TV — 18.00 Poročila — 18.05 Slikanica za otroke — 18.25 Pionirska TV studio — 19.00 TV obzornik — 19.30 Sprehod skozi čas — JTV — 20.00 TV dnevnik — RTV Zagreb — 20.30 Pro-pagandna oddaja — 20.45 Na kraj samem — zabavno Zagrebški velesejem — RTV Ljubljana — 21.45 Kulturna let partizanskega invalidske-

HOROSKOP

VELJA OD 18. DO 24. APRILA

OVEN (21.3. — 20.4.)

ZARADI tujih nasmebov bo nekaj hudi pogledov. Prisilijo te, da v službi ne razkazuješ čustev. Oseba drugega spola ti nagaja zgolj zaradi ljubosumja in prepričevalnosti. Denar.

BIK (21.4. — 20.5.)

SAMO z diplomatsko spremnostjo uresničiš načrte doma, v službi in še neke. Neko potovanje in razgovori ne bodo brez koristnih posledic. Tisti, ki se tvojim napovedim smejijo in jih imajo za iluzije, kaj kmalu preblede. Telefonski pogovori in pismo.

BVOJCKA (21.5. — 20.6.)

IZKORISTI zveze in daj dobrim prijateljem, da se izkažejo. Hvaležnost ne bo izpadla, pa tudi hrepnenju tvojemu bo zadoščeno. Draga oseba ne misli več tako črno, ker se je položaj zasukal, vendar je še potrebna intervencija. Izlet.

RAK (21.6. — 22.7.)

V SRCNIH in službenih zadevah bi bilo potrebno, da si izprašaš vest in se pogovoriš z bližnjimi. Spor zaradi besed. Hinavščina na višku.

LEV (23.7. — 22.8.)

ZARADI POSEBNIH okoliščin je možno, da te pred koncem tedna doleti dodatna obremenitev. Brez strahu pred opravljenici in »polenčki«; le-ti imajo zavezane jezike, polenčki pa so zateli pod stolčki nekaterih. Na srčnem področju nekaj zanemariš.

DEVICA (23.8. — 22.9.)

CIMPREJ se temeljito pogovori z draga osebo in ne izgubljaj časa s prerekanjem in naivnostjo. Nekoga z darilom na vso moč razveseliš. Obisk.

TEHTNICA (23.9. — 22.10.)

(NE)PREPOVEDANO spogledovanje se lahko nadaljuje. Ne vmesjavaj se v zadeve, ki ti prinašajo samo skrbi, vendar se ne boj razočaranja, zakaj oblubljeno pride.

SKORPIJON (23.10. — 22.11.)

V ZASEBNIH zadevah bo treba popustiti, da ne zabredeš konec tedna v nevšečnosti, ki jih bo občutila tudi okolica. Obisk te uspava, otrok pa zbudi. Crna senca.

STRELEC (23.11. — 22.12.)

POZABLJENI dolžnik te razveseli. V petek ustrežeš zahtevni otroški želji, pa se kmalu praskaš za ušesi. Spomladansko utrujenost preganjaš z večernimi sprehodi.

KOZOROG (23.12. — 20.1.)

V TEŽAVNI situaciji bodo prišle do izraza tvoje sposobnosti. Malenkosten spor zaradi nevrnjene dolga. Pismo od daleč te vzmetri.

VODNAR (21.1. — 19.2.)

NE SPREJEMAJ nobenih dvomljivih vabil, zlasti ne, če so vezani na izdatke. Koketiranje v sredo zvečer zna biti usodno. Nemirno spanje.

RIBI (20.2. — 20.3.)

NASPROTOVANJA pri svojem delu prebrodiš z malce takta in preračunljivosti. Zanimiva ponudba omogoči pridobitev izgubljenega zaupanja. Egoistične težnje se bodo maščevali. Pismo in nočno zvonenje.

CETRTEK — 23. aprila

RTV Zagreb — 10.00 TV v šoli — RTV Beograd — 11.00

Tečaj francoskega jezika — RTV Zagreb — 17.30 Angleščina na TV — 18.00 Po-

ročila — 18.05 Slikanica za otroke — 18.25 Pionirska TV studio — 19.00 TV obzornik —

19.30 Sprehod skozi čas — JTV — 20.00 TV dnevnik — RTV Zagreb — 20.30 Pro-

pagandna oddaja — 20.45 Na kraj samem — zabavno Zagrebški velesejem — RTV Ljubljana — 20.45 Dvajset nice — RTV Ljubljana —

ga pevskega zbora — 21.45 Poročila

PETEK — 24. aprila

RTV Ljubljana — 17.00 Ruščina na TV — 17.30 Angleščina na TV — 18.00 Po-

ročila — 18.05 — TV filmski klub — RTV Ljubljana — 18.30 Poljudnoznanstvena od-

daja — 18.50 Glasbeni kotiček — 19.00 TV obzornik — RTV Beograd — 19.30 Kon-

cert fagotista Božidarja Tempeja — JTV — 20.00 TV dnevnik — RTV Zagreb —

20.30 Propagandna oddaja — RTV Ljubljana — 20.45 Celovečerni film — Evrovizija

— 22.15 Podelitev »Zlate vrtne« — RTV Ljubljana — 22.40 Poročila